

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa **N. C.**, zastúpeného JUDr. M. V., proti odporcovi **H. M.**, zastúpenému JUDr. J. K., **o zaplatenie 14 060 634,60 €**, za účasti vedľajšieho účastníka na strane navrhovateľa JUDr. M. B., vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp.zn. 19 C 191/2005, v konaní o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Okresného súdu Bratislava I zo dňa 13. júna 2007 č.k. 19 C 191/2005-250 a proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo 7. mája 2009 sp.zn. 9 Co 399/07, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Okresného súdu Bratislava I zo dňa 13. júna 2007 č.k. 19 C 191/2005-250 a rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo 7. mája 2009 sp.zn. 9 Co 399/07, **z r u š u j e** a vec vracia súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava I rozsudkom z 13. júna 2007, č.k. 19 C 191/2005-250 zamietol návrh navrhovateľa, ktorým sa domáhal od odporcu zaplatenia 14 060 634,60 € z titulu náhrady škody alebo z titulu bezdôvodného obohatenia. Navrhovateľovi, ktorý vo veci nebol úspešný, uložil zaplatiť odporcovi náhradu trov konania vo výške 237.800,67 € k rukám právneho zástupcu JUDr. J. K., CSc. do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Svoje rozhodnutie po právnej stránke oprel o ustanovenie § 415, § 420, § 420 ods. 1, 3, § 417 ods. 1, 2, § 451 ods. 1, § 454 Občianskeho zákonníka, keď dospel k záveru, že námietka odporcu o nedostatku aktívnej legitímácie a postavenia pôvodného vedľajšieho účastníka konania v čase rozhodovania (§ 154 ods. 1 O.s.p.) nie je dôvodná a že nebolo potrebné akceptovať vznesenú námietku premlčania odporcu, keď tento žiadnu škodu nespôsobil a ani sa

bezdôvodne neobohatil. Vykonaným dokazovaním (oboznámením sa s listinnými dôkazmi, výsluchom svedkov Ing. P. T., Ing. D. M.), mal za preukázané, že odporca si nepočínal v rozpore s ustanovením § 415 Občianskeho zákonníka a navrhovateľ, na ktorom bola v zmysle § 120 O.s.p. dôkazná povinnosť, nepreukázal akú prevenčnú povinnosť mal odporca porušiť. Navyše navrhovateľ poukazoval zo strany odporcu na porušenie povinnosti podľa zákona č. 50/1976 Zb. (stavebný zákon), ale porušenie prevenčnej povinnosti sa stáva dôvodom vzniku všeobecnej zodpovednosti za škodu len pokiaľ sa nedokáže porušenie podľa určitého konkrétneho ustanovenia, či už Občianskeho zákonníka alebo iného zákona. Dospel k záveru, že zodpovednosť odporcu nie je daná ani v zmysle § 417 Občianskeho zákonníka. V súvislosti s poruchovým stavom na "H." to bol navrhovateľ, ktorému hrozila škoda na stavbe, ktorú realizoval a tento ju aj odvracal. Navrhovateľ nemá ale nárok na náhradu účelne vynaložených nákladov, ani na náhradu škody, ktorú pritom utrpel s poukazom na ustanovenie § 419 Občianskeho zákonníka. Nárok podľa tohto ustanovenia môže smerovať proti tomu, kto spôsobil hroziace nebezpečenstvo, ale aj proti tomu, v koho záujme tento subjekt konal. V danom prípade navrhovateľ konal vo svojom záujme a sám svojimi stavebnými prácami spôsobil poruchový stav. Uvedenému nasvedčuje aj skutočnosť, že aj keď podľa názoru navrhovateľa išlo o vážne ohrozenie, nedomáhal sa v zmysle § 417 ods. 2 Občianskeho zákonníka na súde, aby ohrozovateľovi (odporcovi) bola uložená povinnosť vykonať vhodné a primerané opatrenia na odvrátenie hroziacej škody. Ďalej súd prvého stupňa dospel k záveru, že neboli naplnené ani základné predpoklady vzniku zodpovednosti za škodu v zmysle § 420 Občianskeho zákonníka a to porušenie právnej povinnosti a následne potom ani príčinná súvislosť medzi porušením právnej povinnosti a škodou. V konaní nebolo ničím preukázané, keď dôkazná povinnosť bola na navrhovateľovi (svedecké výpovede práve preukázali opak), že skolaudovaná stavba v roku 1991 mala tvoriť oporný múr hradného vrchu, že pri jej výstavbe a následne pri jej užívaní odporca porušil svoje povinnosti v zmysle § 43d zákona č. 50/1976 Zb., resp. v zmysle § 127 Občianskeho zákonníka. Skutočnosť, že uvedená stavba nemala slúžiť na upevnenie a podporu hradného masívu, vyplýva nepriamo z postupnosti stavebných premien na území H.- Z., z Kolaudačného rozhodnutia Obvodného úradu životného prostredia B., B. zo dňa 19. septembra 1991 sp.zn. OVŽP č. 177 4/1991-Ja/1/H, ktoré bolo vydané na stavbu s názvom "H.", ktorá zahŕňa aj objekt "S.", ale aj toho, že slovné spojenie "oporný múr" v tomto rozhodnutí uvedené nie je. Tieto skutočnosti boli potvrdené Ing. P. T., ktorý vo svojej svedeckej výpovedi uviedol: "písal som

vo svojom posudku, že je to oporný múr a schodisko aspoň z vizuálneho pohľadu. Po podrobnom študovaní som zistil, že tá konštrukcia, ktorú som pôvodne uvádzal ako oporný múr, bola strašne subtilná, nebola dimenzovaná na účely opornej konštrukcie. Rozhodne to nemalo statickú funkciu takú, aby to plnilo opornú konštrukciu", a rovnako aj svedeckou výpoveďou Ing. D. M., ktorý uviedol, že "hradné schody neboli zvlášť stavané". Súd prvého stupňa poukázal aj na to, že listinné dôkazy založené navrhovateľom, a to stanovisko statika Ing. M. H. zo dňa 21. mája 2007, Ing. O. G. zo dňa 18. mája 2007 a Ing. J. U., preukazujú len skutočnosť, že tzv. "H." bola trvalá stavba. Pokiaľ by ale nedošlo k stavebným prácam zo strany navrhovateľa, nedošlo by na tejto trvalej stavbe k poruchovým stavom. Rovnako súd dospel k záveru, že v danom prípade sa odporca ani voči pôvodne označeným navrhovateľom 1/ Z., 2/ G. v zmysle § 451 a § 454 Občianskeho zákonníka bezdôvodne neobohatil. Bezdôvodné obohatenie podľa pôvodných navrhovateľov malo spočívať v tom, že plnili za odporcu to, čo mal odporca podľa práva plniť sám. Vykonaným dokazovaním bolo preukázané, že odporca nebol povinný na žiadne plnenie, nakoľko žiadna povinnosť plniť mu nebola uložená ani zákonom, ani rozhodnutím súdu, či iného orgánu, ale naopak, povinnosť plniť mali samotní pôvodne označení navrhovatelia v zmysle ustanovenia § 417 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého: komu škoda hrozí, je povinný na jej odvrátenie zakročiť spôsobom primeraným okolnostiam ohrozenia. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p. a § 151 ods.1 O.s.p.

Krajský súd v Bratislave na odvolanie navrhovateľa rozsudkom zo 7. mája 2009 sp.zn. 9 Co 399/07 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. Navrhovateľovi uložil povinnosť zaplatiť odporcovi náhradu trov odvolacieho konania vo výške 50 959,96 € k rukám JUDr. J. K. CSc., do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Po oboznámení sa s obsahom spisu mal odvolací súd za to, že súd prvého stupňa, vzhľadom na vykonané dokazovanie, riadne zistil skutkový stav veci v zmysle § 153 ods. 1 O.s.p. a vec správne právne posúdil, keď s poukazom na citované ustanovenia § 415, § 417 ods. 1, 2, § 419, § 420 ods. 1, 3 Občianskeho zákonníka, dospel k záveru že neboli naplnené základné predpoklady vzniku zodpovednosti odporcu za škodu. Rovnako sa stotožnil s právnym záverom prvostupňového súdu v tom, že odporca sa na úkor navrhovateľa v zmysle § 451 ods. 1, § 454 Občianskeho zákona bezdôvodne neobohatil. Preto sa odvolací súd v zmysle § 219 ods. 2 O.s.p. v plnom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia a napadnutý rozsudok ako vecne správny podľa § 219 ods. 1 O.s.p. potvrdil. Odvolanie podané navrhovateľom vyhodnotil plnom rozsahu ako nedôvodné, keď námietky v ňom uvedené

považoval za právne irelevantné. V tomto odvolaní neboli uvedené žiadne skutočnosti alebo dôkazy, ktoré by neboli uplatnené pred súdom prvého stupňa a s ktorými by sa prvostupňový súd nevysporiadal (§ 205a ods. 1 O.s.p.). Listinné dôkazy založené navrhovateľom k odvolaniu (technická správa - architektúra H.z roku 1985), neboli podľa názoru odvolacieho súdu dôkazmi v zmysle § 205a ods. 1 písm. d/ O.s.p., keď tieto dôkazy objektívne existujú od roku 1985 a právny zástupca navrhovateľa žiadnym hodnoverným spôsobom nepreukázal, že ich nemohol predložiť do rozhodnutia súdu prvého stupňa. Zároveň odvolací súd poukázal i na to, že účastníci boli riadne súdom prvého stupňa poučení (§ 120 ods. 4 O.s.p.) na povinnosť predloženia a oznámenia všetkých dôkazov a skutočností najneskôr do vyhlásenia rozhodnutia vo veci samej (č.l. 244 spisu). Z vyššie uvedeného dôvodu potom odvolací súd na tieto listinné dôkazy, predložené až v odvolacom konaní, neprihliadol. Čo sa týka námietky odvolateľa, že súd prvého stupňa nevykonal ním navrhované dokazovanie (výsluch svedka Doc. M., ohliadku mesta), odvolací súd poukázal na to, že rozhodovanie o tom, ktorý z navrhovaných dôkazov bude vykonaný, je výlučne na rozhodnutí súdu a nie na účastníkoch konania (§ 120 ods. 1 O.s.p.) a preto nevykonanie dôkazov podľa predstáv účastníka nie je postupom, ktorým by súd odňal možnosť konať pred ním. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods.1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti týmto rozsudkom, ako okresného, tak aj krajského súdu, s poukazom na ustanovenie § 243e ods.1 O.s.p. v spojení s § 243f ods.1 písm. a/b/ O.s.p. podal na základe podnetu navrhovateľa mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky, ktorý navrhol uvedené rozsudky súdov zrušiť a vec vrátiť prvostupňovému súdu na ďalšie konanie. Poukazoval na to, že konajúce súdy zaťažili konanie procesnou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie veci tým, že v odôvodnení rozsudkov opomenuli vyhodnotiť tie sporné skutkové tvrdenia účastníkov, ktoré boli relevantné pre právne posúdenie, či je zodpovednosť odporcu (čo do právneho základu) daná. Naopak, zaoberali sa hodnotením pravdivosti takých sporných tvrdení účastníkov, ktoré nemajú pre právne posúdenie veci žiadny význam. Bol toho právneho názoru, že ak súd vôbec nevyhodnotí takú skutočnosť, ktorá je účastníkom tvrdená a medzi účastníkmi sporná, a ktorá je podstatná pre právne posúdenie, či je základ nároku uplatneného v žalobe daný, ide o inú vadu konania majúcu za následok nesprávne rozhodnutie veci. V tejto súvislosti poukázal na to, že konajúce súdy sa zamerali (a to nesprávne) na hodnotenie sporného tvrdenia, či stavba hradné schody mala alebo nemala slúžiť ako oporný múr hradného kopca. Význam takéhoto skutkového zistenia považoval pre posúdenie veci iba za zdanlivý a tento zásadným

spôsobom odviezol pozornosť od riešenia tých skutkových otázok, ktoré boli pre posúdenie veci významné. V danom prípade (ako aj súdy na základe vykonaného dokazovania konštatujú) stavebnou činnosťou navrhovateľa (jeho právneho predchodcu) vznikol zosuv stavby odporcu (hradných schodov) umiestnenej na kopci nad objektmi navrhovateľa. Je zrejmé, že uvedené malo za následok vznik škody u odporcu na jeho stavbe hradné schody tým, že došlo k ich statickému poškodeniu (túto škodu odstránil navrhovateľ statickým upevnením hradných schodov, nakoľko ale zodpovednosť za túto škodu neuznal, požadoval náhradu vynaložených nákladov od odporcu ako bezdôvodné obohatenia), ale aj u navrhovateľa tým, že musel pozastaviť stavebnú činnosť na vlastnej stavbe ohrozenej zosúvajúcimi sa hradnými schodmi. Podstatná skutková okolnosť pre posúdenie zodpovednostných vzťahov je potom to, či stavba (hradné schody) mala alebo nemala technicky správne statické podloženie, a to správne statické podloženie bez ohľadu na to, či stavba mala alebo nemala slúžiť ako oporný múr celého hradného kopca. Inými slovami, hradné schody mali byť staticky podložené tak, že žiadnou stavebnou činnosťou v ich okolí, vykonanou lege artis, nedôjde k ich zosunu. Zo skutkových záverov súdu prvého stupňa vyplýva, že k porušeniu hradných schodov došlo stavebnou činnosťou navrhovateľa, avšak nebol učinенý žiadny skutkový záver súdov o tom, že by žalobca staval v rozpore so stavebným povolením, v rozpore s právnymi predpismi, inak ako lege artis, alebo že by stavebné povolenie bolo vydané po technickej stránke nesprávne (nota bene správnosť stavebného povolenia sa prezumuje). Inak povedané, skutkový záver súdu je iba ten, že navrhovateľ svojou činnosťou spôsobil zosuv hradných schodov, nie je však konštatované, že zosuv spôsobil porušením právnej povinnosti. Pri uvedených skutkových záveroch je potom jednoznačné, že súd mal vyhodnotiť, či stavba hradné schody bola alebo nebola správne staticky podložená (navrhovateľ tvrdil, že nebola, odporca tvrdil, že bola), pretože ak hradné schody boli správne staticky podložené, potom navrhovateľ, hoci žiadnu právnu povinnosť pri stavebnej činnosti neporušil, má objektívnu zodpovednosť podľa § 420a Občianskeho zákonníka a odporcovi zodpovedá za škodu spôsobenú na stavbe hradné schody. To znamená, že náklady ním vynaložené na statické zabezpečenie hradných schodov sú iba formou náhrady spôsobenej škody uvedením veci do pôvodného stavu (§ 442 ods. 3 Občianskeho zákonníka) a nie bezdôvodným obohatením odporcu. Ak hradné schody neboli správne staticky podložené, potom je navrhovateľ deliberovaný z objektívnej zodpovednosti za škodu spôsobenú stavebnou činnosťou. Deliberácia spočíva v tom, že škoda vznikla konaním odporcu (§ 420a ods. 3 Občianskeho zákonníka), nakoľko za konanie v právnom zmysle sa považuje aj opomenutie zhotoviť stavbu správnym technickým postupom a stavbu

v technicky spôsobilom stave udržiavať. Preto v prípade, že hradné schody neboli správne staticky podložené (a v spôsobilom stave udržiavané), potom odporca zodpovedá navrhovateľovi za škodu spôsobenú porušením právnej povinnosti (§ 420 Občianskeho zákonníka), keď navrhovateľovi škoda vznikla v dôsledku pozastavenia výstavby vlastnej stavby. Odporca je zároveň povinný uhradiť navrhovateľovi náhrady, ktoré tento vynaložil na opravu hradného múra, ktorá oprava bola vykonaná so súhlasom odporcu (súhlas daný primátorom J. M., číslo listu 38). Inými slovami zodpovednosť za škodu spôsobenú statickým narušením stavby, ku ktorému došlo v dôsledku stavebnej činnosti stavebníka susednej stavby, môže byť stavebníkovi susednej stavby pričítaná buď vtedy, ak stavebník pri stavebnej činnosti porušil právnu povinnosť (subjektívna zodpovednosť podľa § 420 Občianskeho zákonníka) alebo ak stavebník pri stavebnej činnosti právnu povinnosť neporušil, za predpokladu neporušenia kauzálnej právnej povinnosti vlastníkom staticky narušenej stavby (objektívna zodpovednosť podľa § 420a Občianskeho zákonníka). Naopak, za škodu spôsobenú statickým narušením stavby, ku ktorému došlo v dôsledku stavebnej činnosťou stavebníka susednej stavby, zodpovedá vlastníkom staticky narušenej stavby, ak stavebník pri stavebnej činnosti právnu povinnosť neporušil, za predpokladu porušenia kauzálnej právnej povinnosti vlastníkom staticky narušenej stavby (subjektívna zodpovednosť podľa § 420 Občianskeho zákonníka). Mimoriadny dovolateľ poukázal aj na to, že sporné skutkové tvrdenie (či hradné schody boli alebo neboli správne staticky podložené) konajúce súdy žiadnym spôsobom v odôvodnení rozsudkov nevyhodnotili. V odôvodnení rozsudku súdu prvého stupňa sa síce stručne spomína, že navrhovateľ nepreukázal, že odporca porušil pri výstavbe hradných schodov svoju povinnosť, avšak v tom zmysle, že hradné schody nepodložil tak, aby slúžili "na podporu hradného masívu". Správne mali však konajúce súdy prijať jednoznačne formulovaný skutkový záver, či stavba hradné schody bola staticky podložená tak, že stavebnou činnosťou v jej okolí, vykonanou lege artis (bez porušenia právnej povinnosti pri stavebnej činnosti), nemohlo dôjsť k jej statickému narušeniu. Až po ustálení skutkového záveru, či hradné schody boli alebo neboli správne staticky podložené tak, že stavebnou činnosťou na susedných pozemkoch vykonanou lege artis k ich poškodeniu dôjsť nemohlo, mali súdy posúdiť aplikáciu ustanovenia § 420 a § 451 Občianskeho zákonníka na skutkový stav, t. j. v prípade zápornej odpovede vyvodiť zodpovednosť odporcu za škodu a za bezdôvodné obohatenie (náklady vynaložené na opravu schodov), v prípade kladnej odpovede návrh zamietnuť. Ak konajúce súdy nevyhodnotili podstatný skutkový záver, ktorý bol medzi stranami sporný a ktorý bol pre rozhodnutie veci zásadný, zaťažili konanie vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie veci. Mimoriadny dovolateľ namietal aj to, že

konanie na odvolacom súde je zaťažené procesnou vadou podľa § 237 písm. f/ OSP z dôvodu, že odvolací súd odmietol vykonať navrhovateľom navrhnutý dôkaz, svojím významom zásadný pre správne skutkové zistenia, a na odmietnutie vykonania dôkazu v odvolacom konaní neboli splnené zákonné dôvody. Navrhovateľ až v priebehu odvolacieho konania získal projektovú dokumentáciu stavby hradné schody (technická správa - architektúra H.z roku 1985). Tento dôkaz navrhovateľ v priebehu prvostupňového konania predložiť alebo navrhnúť nemohol, nakoľko odporca vo svojich vyjadreniach na pojednávaní existenciu takejto listiny poprel. Prípustnosť takeého dôkazu v odvolacom konaní je preto v zmysle § 205a OSP daná. Význam uvedeného dôkazu je značný, nakoľko v projektovej dokumentácii sa nachádza informácia o spôsobe plánovaného podloženia stavby hradné schody, ktorá nekorešponduje s výsledkami znaleckého dokazovania o skutočnom podložení stavby (číslo listu 284 - technická správa odkazuje na geologický posudok a upozorňuje na nutnosť založenia stavby do skalnatého podlažia).

Navrhovateľ sa v celom rozsahu stotožnil a argumentáciou mimoriadneho dovolateľa.

Odporca vo svojom vyjadrení navrhol mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243b ods.1 O.s.p. ako nedôvodné zamietnuť a priznať mu náhradu trov dovolacieho konania. Bol toho názoru, že nie sú dané dôvody na podanie mimoriadneho dovolania, nakoľko ako prvostupňový, tak aj odvolací súd rozhodli v danej veci v súlade so zákonom. Poukazoval na to, že žalobca netvrdil, že hradné schody boli nesprávne vystavané bez ohľadu na to, či mali slúžiť ako oporný múr celého hradného kopca, ale práve naopak, že navrhovateľ v priebehu sporu tvrdil, že hradné schody mali byť postavené ako oporný múr celého hradného kopca a ako oporný múr neboli správne vystavané. V konaní neboli predložené také listinné dôkazy, resp. vo svedeckých výpovediach neboli uvedené také skutočnosti, ktoré by odôvodňovali záver, že stavba hradných schodov nemajúca charakter oporného múru hradného svahu, nemala správne statické podloženie, resp. že by nebola správne udržiavaná. Na stavbu hradné schody bolo riadne vydané kolaudačné rozhodnutie a odporca neporušil žiadnu povinnosť ako základ hmotnoprávnej podmienky pre priznanie náhrady škody. Bol toho názor, že v konaní nedošlo ani k vade konania uvedenej v ustanovení § 237 písm. f/ O.s.p. Nebolo totiž vôbec preukázané, kedy boli navrhovateľovi predmetné technické správy, ktoré chcel

použiť ako dôkaz v odvolacom konaní, doručené a tieto boli predložené len vo fotokópii. Tieto existovali už od roku 1985 a aplikácia ustanovenia § 205a ods.1 písm. d/ O.s.p. preto neprichádzala do úvahy. Okrem toho ani obsah uvedených listín nemohol mať vplyv na iné rozhodnutie odvolacieho súdu.

Vedľajší účastník na strane navrhovateľa sa k mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky na základe mimoriadneho dovolania podaného včas generálnym prokurátorom (§ 243g O.s.p.) na podnet účastníka konania, preskúmal vec bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p. a § 243i ods. 2 O.s.p.) a dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutia treba zrušiť.

Podľa § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e O.s.p., ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

Na výskyt procesných väd konania vymenovaných v § 237 O.s.p. a tiež tzv. iných procesných väd konania majúcich za následok nesprávne rozhodnutie vo veci prihliada najvyšší súd nielen v konaní o dovolaní (viď § 242 ods. 1 O.s.p.), ale aj v konaní o mimoriadnom dovolaní (viď § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p.) bez zreteľa na to, či boli alebo neboli v tomto mimoriadnom opravnom prostriedku uplatnené.

Vzhľadom na túto zákonnú povinnosť skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd predovšetkým otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom

či súdom nesprávne obsadeným). Osobitne sa pritom sústredil na námietku mimoriadneho dovolateľa spočívajúcu v tom, že navrhovateľovi bola postupom súdu odňatá možnosť konať tým, že tento nevykonal dôkaz, ktorý bol ním navrhnutý až v odvolacom konaní.

Odňatím možnosti konať sa v zmysle ustanovenia § 237 f/ O.s.p. sa rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Predmetnému dôvodu dovolania sú vlastné tri pojmové znaky: 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tej skutočnosti, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právnym poriadok priznáva.

Z ustanovenia § 205a ods. 1 O.s.p. vyplýva, že skutočnosti alebo dôkazy, ktoré neboli uplatnené pred súdom prvého stupňa, sú pri odvolaní proti rozsudku alebo uzneseniu vo veci samej odvolacím dôvodom len vtedy, ak ich účastník konania bez svojej viny nemohol označiť alebo predložiť do rozhodnutia súdu prvého stupňa.

Najvyšší súd Slovenskej republiky po preskúmaní uvedenej námietky mimoriadneho dovolateľa dospel k záveru, že tento dôvodne namieta odňatie možnosti navrhovateľovi konať pred odvolacím súdom v súvislosti s nevykonaním vykonania nových dôkazov v odvolacom konaní v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Odvolací súd pri svojom rozhodovaní vychádzal z právneho názoru, že listinné dôkazy založené navrhovateľom k odvolaniu (technická správa - architektúra H.z roku 1985), nie sú dôkazmi v zmysle § 205a ods. 1 písm. d/ O.s.p., keď tieto dôkazy objektívne existujú od roku 1985 a právny zástupca navrhovateľa žiadnym hodnoverným spôsobom nepreukázal, že ich nemohol predložiť do rozhodnutia súdu prvého stupňa. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že pre posúdenie dôvodnosti uplatnenia skutočností alebo dôkazov, ktoré neboli uplatnené pred súdom prvého stupňa v prejednávanvej veci je právne irelevantné, či tieto dôkazy objektívne existovali od roku 1985 alebo vznikli neskôr. Podstatná je skutočnosť, či ich účastník konania bez svojej viny nemohol označiť alebo predložiť do rozhodnutia súdu prvého stupňa, s ktorou sa odvolací súd (ktorý rozhodoval bez nariadenia pojednávania) vysporiadal len tak, že právny zástupca navrhovateľa žiadnym hodnoverným spôsobom nepreukázal, že ich nemohol predložiť do rozhodnutia súdu prvého stupňa. Odvolací súd nechal bez povšimnutia a ani nereagoval na tvrdenia navrhovateľa, ktorý poukazoval na postoj odporcu v konaní, ktorý existenciu takýchto listinných dôkazov popieral a nezaoberal sa ani časom a spôsobom, akým sa tieto dostali do dispozičnej sféry navrhovateľa, hoci tento okolnosti ich nadobudnutia podrobne opísal. Bez zistenia a následného vyhodnotenia týchto podstatných skutkových okolností nie je totiž možné právne posúdiť, či navrhovateľ tieto dôkazy nemohol označiť alebo predložiť bez svojej viny do rozhodnutia súdu prvého stupňa.

Dôvodná je preto námietka mimoriadneho dovolateľa, že postupom odvolacieho súdu bola navrhovateľovi odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, ak na ňu dovolanie nepoukazuje, je procesná vada, ktorá na rozdiel od vád taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej základom je porušenie iných procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Medzi také vady patrí skutočnosť, že rozhodnutie súdu vychádza z neúplného alebo nesprávne zisteného skutkového stavu veci z dôvodu, že súd pri vykonávaní dokazovania nepostupoval v súlade s príslušnými procesnými ustanoveniami. Za vadu konania, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, je potrebné považovať prípad, kedy zistenie skutkového stavu veci je v rozpore s § 120 ods. 1 vetou treťou O.s.p.; ak súdom neboli vôbec zisťované rozhodné (právne relevantné) skutočnosti potrebné pre správne posúdenie veci a to i v prípade, ak ich účastníci nenamietali (netvrdili), avšak súd bol povinný sa nimi zaoberať

z úradnej povinnosti (ex officio). K výskytu tzv. inej vady konania v prejednávanej veci došlo.

Z ustanovenia § 122 ods. 1 O.s.p. vyplýva, že súd vykonáva dokazovanie na pojednávaní, ak neboli splnené podmienky na vydanie rozhodnutia bez ústneho pojednávania.

Podľa § 123 O.s.p. účastníci majú právo vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým dôkazom, ktoré sa vykonali.

Právo účastníkov vyjadriť sa k vykonanému dokazovaniu sa v konaní realizuje tak, že predseda senátu spravidla bezprostredne po vykonaní každého dôkazu umožní účastníkovi, aby sa k nemu vyjadril a aby uviedol všetko, čo pri hodnotení vykonaného dôkazu považuje za významné. Procesnú možnosť účastníka vyjadriť sa k vykonanému dôkazu (napríklad z hľadiska vierohodnosti svedka a jeho vzťahu k prejednávanej veci, pravosti a správnosti listiny, osoby a odbornej spôsobilosti znalca, vecnej správnosti postupu súdu pri vykonávaní ohliadky a pod.) musí súd vytvoriť účastníkovi už v rámci dokazovania (t.j. pred jeho skončením).

Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje aj na to, že konanie o mimoriadnom dovolaní (rovnako ako konanie o dovolaní) má prieskumnú povahu. Najvyšší súd v konaní o tomto mimoriadnom opravnom prostriedku dokazovanie nevykonáva (viď § 243a ods. 2 veta druhá O.s.p. a § 243i ods. 2 O.s.p.). O tom, ako v určitej veci prebiehalo konanie, si môže urobiť obraz len zo spisu; konkrétne o priebehu pojednávania môže usudzovať zo zápisnice o pojednávaní (§ 40 O.s.p.).

Z obsahu zápisníc o pojednávaní pred súdom prvého stupňa zo dňa 5. februára 2007 (č.l. 182 spisu), zo dňa 30. apríla 2007 (č.l. 210 spisu) a zo dňa 13. júna 2007 (č.l. 240 spisu) nevyplýva, že by súd na pojednávaní okrem prednesov právnych zástupcov účastníkov konania a vykonaní dôkazu výsluchom svedkov Ing. E. T., Ing. P. T. a Ing. D. M. vykonal vo veci ďalšie dokazovanie v súlade s ustanovením § 122 ods. 1 O.s.p., hoci v odôvodnení písomného vyhotovenia svojho rozhodnutia uvádza viacero listinných dôkazov, z ktorých pri vyhodnotení skutkového a následne aj právneho stavu vychádzal.

Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje na to, že vykonávanie dôkazov na pojednávaní, je vyjadrením zásady priamosti občianskeho súdneho procesu, keď výnimky sú možné len za splnenia zákonných predpokladom pre vydanie rozhodnutia bez ústneho pojednávania.

V prípade, ak nebol v konaní vykonaný dôkaz listinou zákonom upraveným spôsobom (§ 129 O.s.p.) , ide o tzv. inú vadu konania v zmysle § 243f ods.1 písm. b/ O.s.p. Povinnosť vykonať dôkaz v súlade s procesným predpisom nenahrádza ani ustanovenie § 118 ods.1 O.s.p. Na tejto skutočnosti nemení nič ani prípadne splnenie si povinnosti, vyplývajúcej pre súd z ustanovenia § 119 ods. 2 O.s.p. z dôvodu, že nie je možné na začiatku nového pojednávania oznámiť obsah vykonaných dôkazov, keď tieto neboli zákonom predpísaným spôsobom vykonané. Z uvedeného vyplýva, že súd prvého stupňa zaťažil konanie vadou uvedenou v ustanovení § 243f ods.1 písm. b/ O.s.p., ktorú vadu neodstránil ani odvolací súd, ktorý vo veci rozhodol bez nariadenia pojednávania (§ 214 ods.2 O.s.p.).

Najvyšší súd Slovenskej republiky sa stotožnil aj s námietkami mimoriadneho dovolateľa o výskyte ďalšej tzv. inej vady, ktorá mala za následok nesprávne právne rozhodnutie vo veci v zmysle § 243f ods.1 písm. b/ O.s.p. Za podstatnú skutkovú okolnosť pre posúdenie zodpovednostných vzťahov medzi účastníkmi konania aj dovolací súd považoval to, či stavba (hradné schody) mala alebo nemala technicky správne statické podloženie, a to správne statické podloženie bez ohľadu na to, či stavba mala alebo nemala slúžiť ako oporný múr celého hradného kopca. Zo skutkových záverov súdu prvého stupňa vyplýva, že k porušeniu hradných schodov došlo stavebnou činnosťou navrhovateľa, avšak nebol učinенý žiadny skutkový záver súdov o tom, že by navrhovateľ staval v rozpore so stavebným povolením, v rozpore s právnymi predpismi, inak ako lege artis, alebo, že by stavebné povolenie bolo vydané po technickej stránke nesprávne. Preto mimoriadny dovolateľ dôvodne namietal, že pri uvedených skutkových záveroch mal súd vyhodnotiť, či stavba hradné schody bola alebo nebola správne staticky podložená (navrhovateľ tvrdil, že nebola, odporca tvrdil, že bola), pretože ak hradné schody boli správne staticky podložené, potom navrhovateľ, hoci žiadnu právnu povinnosť pri stavebnej činnosti neporušil, má objektívnu zodpovednosť podľa § 420a Občianskeho zákonníka. Ak hradné schody neboli správne staticky podložené, potom je navrhovateľ deliberovaný z objektívnej zodpovednosti za škodu spôsobenú stavebnou činnosťou. V prípade, že hradné schody neboli správne staticky podložené (a v spôsobilom stave udržiavané), potom odporca zodpovedá navrhovateľovi

za škodu spôsobenú porušením právnej povinnosti (§ 420 Občianskeho zákonníka). Odporca je zároveň povinný uhradiť navrhovateľovi náklady, ktoré navrhovateľ vynaložil na opravu hradného múra, ktorá oprava bola vykonaná so súhlasom odporcu (súhlas daný primátorom J. M.). Dôvodná je aj námietka, že sporné skutkové tvrdenie (či hradné schody boli alebo neboli správne staticky podložené) konajúce súdy žiadnym spôsobom v odôvodnení rozsudkov nevyhodnotili. V odôvodnení rozsudku súdu prvého stupňa sa síce stručne spomína, že navrhovateľ nepreukázal, že odporca porušil pri výstavbe hradných schodov svoju povinnosť, avšak v tom zmysle, že hradné schody nepodložil tak, aby slúžili "na podporu hradného masívu". Správne mali však konajúce súdy prijať jednoznačne formulovaný skutkový záver, či stavba hradné schody bola staticky podložená tak, že stavebnou činnosť v jej okolí, vykonanou lege artis (bez porušenia právnej povinnosti pri stavebnej činnosti), nemohlo dôjsť k jej statickému narušeniu. Až po ustálení skutkového záveru, či hradné schody boli alebo neboli správne staticky podložené tak, že stavebnou činnosťou na susedných pozemkoch vykonanou lege artis k ich poškodeniu dôjsť nemohlo, mali súdy posúdiť aplikáciu ustanovenia § 420, § 420a a § 451 Občianskeho zákonníka na skutkový stav, t.j. v prípade zápornej odpovede vyvodit' zodpovednosť odporcu za škodu a za bezdôvodné obohatenie (náklady vynaložené na opravu schodov), v prípade kladnej odpovede návrh zamietnuť.

Z uvedených dôvodov vyplýva, že generálny prokurátor Slovenskej republiky dôvodne podal mimoriadne dovolanie podľa § 243e O.s.p. v spojení s § 243f ods. 1 písm. a/,b/ O.s.p., keďže to vyžadovala ochrana práv a zákonom chránených záujmov účastníka konania a túto ochranu nebolo možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami.

Preto Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa ustanovenia § 243b ods. 2 O.s.p. a § 243b ods. 3 O.s.p. v spojení s 243i ods. 2 O.s.p. napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, ako aj rozhodnutie súdu prvého stupňa, zrušil a vec vrátil prvostupňovému súdu na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znovu aj o trovách pôvodného ako aj dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 14. júna 2011

JUDr. Vladimír Magura, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Dagmar Falbová